

« פרופ' דליה גבריאל נורי

לחזור למעברות

סיפור המעברות ואנשיהן ראוי לעלות למרכז סדר היום גם משום שהוא בעל השפעה מכרעת בהבניית העוני והפערים החברתיים בישראל של היום

אף הם זמן לא רב קודם לכן. דרי המע' ברות העצימו את תחושת הערך העצמי שרכש העולה שהפך ל"זוטיק".

פרק המעברות ראוי לעלות למרכז סדר היום לא רק כפרק וכמורשת היסטורית, אלא גם משום שהוא בעל השפעה מכרעת בהבניית העוני והפערים החברתיים בישראל של היום.

ולא רק זה. התרבות הישראלית היא תרבות זוכרת. זו תרבות שחוגגת מדי שנה את חג המכבים, שמלמדת בבתי הספר על חנה סנש. בתוך סיפורי הגבורה הללו ראוי שזכור גם את המעברות.

זוהי קריאה לשרים ולחברי הכנסת: יש להקים ללא דיחוי מוזיאון מעברות כללי-ארצי ולמסד מאגר מידע ועדויות. צריך להעניק מלגות שיעודדו מחקר בנושא זה ולקרוא רחובות על שם המעברות. יש לקדם את חוק המעברות, שיעשה סדר וצדק וידאג לשימורו של פרק מרכזי בהיסטוריה הקצרה של ישראל. ●

הכותבת היא מרצה בכירה בחוג לפוליטיקה ותקשורת במכללה האקדמית הדסה י.ם. עם מתן פלום חיברה את הספר "מעברות זה לא רק שם של קיבוץ"

מעניי הקולטים, אך יתרה מכך, הוא מוצמד לסיפור העליות הגדולות. הצירוף "עלייה ומעברות" הוא צירוף מקטין ומתנצל. הוא מבקש להצדיק ולתלות את תנאי החיים הקשים במעברה ואת הימנעותם הבלתי נסבלת בנסיבות יוצאות הדופן של העליות של שנות ה-50. אלא שהמעברות ראויות לעמוד כמושא תרבותי ומחקרי עצמאי. ראוי לשאול: האם אנו מכירים בשמם את גיבורי המעברות? האם אנו מכירים את הטררגדיות המושגות של התינוקות והילדים שנפטרו במעברות בחורפים הקשים של 1951 ו-1952? שימור והחייה של זיכרונות ועדויות על אודות החיים במעברה מנצח קודת מבטם של דרי המעברות עצמם, כגון פרויקט "הקשר הרבידורי", זקוקים וראויים לעידוד וטיפוח ממסדי.

ובחזרה למחסנאות. אפשר להבין את המוטיבציה הפסיכולוגית שליוותה את הקולטים וגרמה להתנשאותם כלפי דרי המעברה. לא רק הברלי השפה, המראה, המנהגים, ומה שכונה "מנטליות" – הוינו הבניה לעומתית של שתי הקבוצות. ריבוד זה התחזק גם לנוכח העובדה ש"הוותיקים" של ראשית שנות ה-50 עלו

ליד מחסן הבגדים במחנה ניצב תור. כולם מצפים לרבקה המחסנאית, איכרה צעירה וחסונה, או לאיש אשר יחוש את נחת זרועה... 'איפה נעלייך?' היא גוערת בתימנייה שרק נעלי בית קרועות לרגליה. 'יולט' – זו עולה מעיראק – 'לבשי את הסוודר שלך'... ורבקה מסבירה לנו: 'צריך לדבר איתם כמו עם ילדים, אחרת אינם מבינים... זהו ציטוט מתוך כתבה ב"מעריב" מ-1951 המספרת על החיים במעברת יוקנעם.

שתיים מהסוגיות הנוגעות ליוצאי המזרח זוכות לאהרונה לעדנה תקשורתית. הראשונה היא הכרה בפרשת הטיפת ילדי תימן, המזרח והבלקן ומודעות לה. השנייה היא פרסום המלצות ועדת ביטון בנושא קהילות יהדות המזרח וספרד וקריאה חד משמעית ליישומן בפועל. המעברות הן הצלע השלישית במשולש המזרחי הזה, הראויה אף היא למינוף תקשורתי.

בישראל חיים כיום מאות אלפי אנשים שהם או צאצאיהם היו תושבי המעברות, רובם המכריע יוצאי המזרח וספרד. הגיעה השעה לייצר מרחב הכלה ופיוס גם לפרק החשוב הזה בסיפור הישראלי. סיפור המעברות מסופר על פי רוב